Årsberättelse 2017

Hjärnfonden

Innehåll

Hjärnfonden i korthet 2

Generalsekreterarens inledning 3

Året 2017 4

Några av Hjärnfondens eldsjälar 6

Insamling 8

Så här arbetar Hjärnfonden 9

Det är väldigt stimulerande att se forskarnas engagemang 10

Se upp för den ohälsosamma stressen 12

Så kan du hjälpa till 13

Alzheimergåtan kan lösas – om resurserna räcker 14

Ett stort tack 15

Mattsons Minnesstiftelse brinner för hjärnforskning 16

Hjärnfondens organisation 18

Hjärnfondens postdoktorala stöd 19

Hjärnfondens forskningsbidrag 21

Förvaltningsberättelse 24

Information om verksamheten 24

Resultaträkning 28

Balansräkning 29

Noter 31

Revisionsberättelse 38

Omslagsbilden är tagen av fotograf Björn Tesch
Produktion: STHLM Kommunikation & IR AB
Tryck: Strokirk-Landströms

Hjärnfonden i korthet

Vi bryr oss om människor i Sverige. Hjärnfondens vision är att ingen ska behöva lida av sjukdomar, skador eller funktionsnedsättningar i hjärnan. För att nå dit driver vi svensk hjärnforskning framåt, engagerar oss i de drabbades diagnoser och arbetar med kunskapsspridning.

Hjärnfonden gör skillnad
Hjärnfonden är en insamlingsstiftelse som skapar resurser till forskning och information om hjärnan och övriga nervsystemet, dess sjukdomar, skador och funktionsnedsättningar. Forskningen handlar också om den friska hjärnans utveckling och potential. Hjärnfonden är den enda insamlingsorganisation som ser hjärnan och resten av nervsystemet som en helhet, vilket är nyckeln till att hitta botemedel. Stiftelsen bildades 1994 på initiativ av professor Lennart Widén vid Karolinska Institutet i Solna. Styrelsens ordförande har sedan starten fram till och med 2009 varit tidigare finansministern Kjell-Olof Feldt, som numera är hedersordförande. Hjärnfonden har inga statliga bidrag utan är helt beroende av testamenten och gåvor från privatpersoner och samarbeten med företag för att finansiera verksamheten.

Stipendier och forskningsbidrag
Hjärnfonden delar ut postdoktorala stipendier och forskningsbidrag till forskare och forskargrupper för att möjliggöra eller intensifiera livsviktig forskning. Målet är att hitta nya, effektiva behandlingar. Hjärnfondens Vetenskapliga nämnd, med 23 av Sveriges främsta neurovetenskapliga experter, från sex av landets medicinska fakulteter garanterar att forskare som får Hjärnfondens bidrag eller stipendium tillhör den svenska forskareliten. Sedan Hjärnfonden bildades för 24 år sedan har över 1 000 forskningsprojekt fått stöd och mer än en halv miljard kronor har använts till forskning och information om hjärnan.

Information och påverkan
Hjärnfonden arbetar för att öka allmänhetens kunskap om hjärnan. Det handlar om att ge samlad information om alla diagnoser och om att minska stigmatisering. Hjärnfonden engagerar sig i samhällsfrågor som har stor betydelse för de drabbade och dess anhöriga. Vi försöker väcka opinion och påverkar makthavare för att förändra attityder.

Summerar 2017 med stor glädje

Tack vare dig och alla andra givare slog vi insamlingsrekord 2017 och samlade in 140 miljoner kronor, en ökning med 51 procent från 2016. Det är medel som gör att livsviktig hjärnforskning kan fortsätta och lägger grunden för framtida forskningsgenombrott som räddar liv och förbättrar livskvaliteten för drabbade och deras närstående. Och det är medel som går till vårt viktiga arbete med att sprida kunskap om hjärnan.

Det är många som engagerar sig i vårt arbete. Antalet nya givare ökar i en fantastisk takt och vi har blivit närmare 40 procent fler givare två år i rad. Många blir återkommande och regelbundna givare och gåvornas storlek ökar. Du och många andra hjälper oss att nå fler människor genom att dela och sprida våra inlägg på Facebook, Twitter och Instagram.

> *Forskningen gör framsteg och det sker viktiga förbättringar. Insjuknandet och dödligheten i stroke har minskat med hela 40 procent sedan 2002.*

Vi är mycket tacksamma för detta då vi verkligen behöver all hjälp vi kan få. Så jag vill rikta ett stort tack till dig som stöder oss med gåvor, till dig som sprider våra budskap och till dig som hjälper oss på andra sätt. Vi ska tillsammans fortsätta bekämpa hjärnans ohälsa och rädda fler liv.

Forskningsframgångar
Forskningen gör framsteg och det sker viktiga förbättringar. Insjuknandet och dödligheten i stroke har minskat med hela 40 procent sedan 2002, vilket är fantastiskt positiva siffror. En utveckling som hade varit omöjlig utan framgångsrik forskning och viktiga informationssatsningar om tidiga tecken på stroke.

Resultat inom Alzheimerforskningen gör att vi förstår allt mer om orsakerna till sjukdomen vilket kan ha stor betydelse för att hitta nya läkemedel. Tack vare forskningen kring arbetsminnet kan barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar få stöd genom arbetsminnesträning och nya tekniska hjälpmedel kan göra livet lite enklare för barn i skolan.

Kunskapsspridning är viktig. Vi vill att det svenska samhället ska bli bättre på att bemöta oss som kanske hela eller delar av livet påverkas av en hjärndiagnos. När som helst kan du överraskas av en allvarlig diagnos. Du kanske har ett barn som föds med en hjärnskada och behöver hjälp hela livet, en bror som får en depression eller en far som är dement. Under det gångna året har vi därför arbetat fokuserat och målmedvetet för att engagera fler människor i frågor som rör hjärnan.

Vården behöver snabbare ta hand om drabbade
Vi har fortsatt vårt arbete om alla barns rätt att nå sin fulla potential i skolan, även de som har till exempel adhd och autism. Vi har uppmärksammat att allt fler drabbas av utmattningssyndrom på grund av ohälsosam stress och antalet sjukskrivna ökar på ett uppseendeväckande sätt. Det måste få ett stopp och trenden måste vika. Det är viktigt att arbetsgivare blir bättre på att förebygga stress och utmattning och att vården tar hand om de drabbade snabbare. Som individer måste vi också ta ansvar för vår hälsa och lyssna på kroppens varningssignaler.

Om du är intresserad av att engagera dig ännu mer i vårt arbete kan du få inspiration i denna årsberättelse. Dels kan du ta del av Bo och Ulla Lundevall som bestämt sig för att göra ett rejält avtryck i hjärnforskningen. De har valt ett eget forskningsprojekt att stödja och följa. Du kan också läsa om härliga eldsjälar som startar egna insamlingar och bidrar med gåvor och nya givare till oss.

Följ med oss på resan mot bättre livskvalitet och fler friskår. Välj det sätt som passar dig bäst. Tillsammans kan vi göra skillnad.

Anna Hemlin
Generalsekreterare

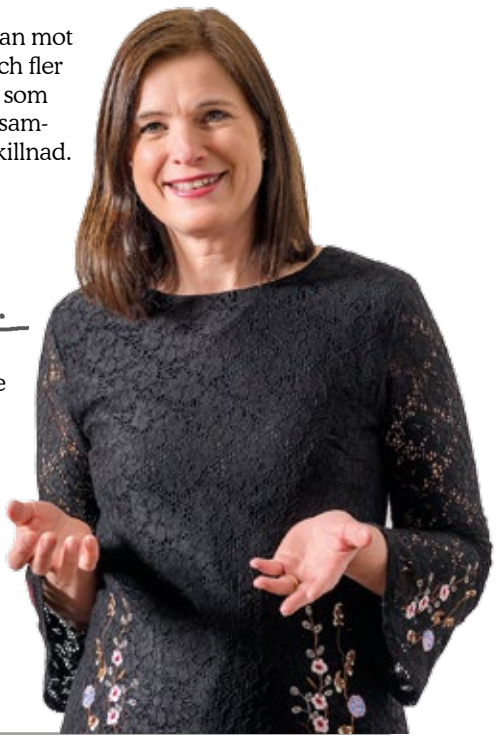

Året 2017

2017 var ett aktivt år med rekordinsamling och hög aktivitet inom Hjärnfondens informationsändamål. En viktig del av Hjärnfondens arbete handlar om kunskapsspridning och samhällsengagemang. Det gör vi dels för att fler ska få rätt diagnos och bättre livskvalitet, men också för att minska stigmatiseringen kring många av hjärnans diagnoser. Genom att öka kunskapen vill vi skapa engagemang kring de frågor vi arbetar med.

En informationskampanj om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar initierades 2016. Det är ett arbete som har fortsatt under 2017 med en uppvaktning av Utbildningsdepartementet där vi lyft frågan om alla barns rätt att nå sin fulla potential i skolan.

Ett annat område som Hjärnfonden uppmärksammat under året är den ökande psykiska ohälsan. Sedan 2014 är psykiatriska diagnoser den vanligaste orsaken till sjukskrivning i Sverige. Och det är den stressrelaterade ohälsan som dominerar.

Hjärnfonden har också haft stort fokus på Alzheimers sjukdom. Genom insamlingsbrev, artiklar och videofilm har vi ökat kunskapen om vår vanligaste demenssjukdom. Vi har också uppmärksammat att det inte bara är äldre som drabbas av Alzheimers utan även kvinnor och män under 65 år.

Den farliga ohälsosamma stressen

Den stressrelaterade ohälsan är ett stort samhällsproblem med högt sjukskrivningsantal. Det är en sjukdom som påverkar hjärnan och som kan ge långtgående konsekvenser i form av hjärntrötthet och kognitiva svårigheter. Hjärnfonden har tagit fram bakgrundsfakta och spridit information på hemsidan och i sociala media om vår tids ökade hjärnohälsa. Att upptäcka viktiga varningssignaler och hur man förebygger den ohälsosamma stressen är frågor som lyfts under året.

Svenska Postkodlotteriet ger ökat stöd

Svenska Postkodlotteriets överskott går till den ideella sektorn i Sverige och för att stärka det civila samhället. Hjärnfonden har varit förmånstagare sedan 2014. Under 2017 fick vi ta emot både ett basstöd och bidrag till specialprojekt, vilket totalt sett var ett rejält tillskott mot tidigare år. Själva basstödet som uppgick till 15 miljoner kronor har bland annat använts till att finansiera den livsviktiga hjärnforskningen och de postdoktorala stipendium som Hjärnfonden delat ut under året.

Vi fick också bidrag för två specialprojekt på 6 miljoner vardera, varav det ena är tillsammans med barnrättsorganisationen Friends i ett så kallat partnersamarbete. Syftet med specialprojektet som sträcker sig över två år är att skapa en bättre skolmiljö för barn med npf-diagnoser, med målsättningen att minska mobbning, diskriminering, trakasserier och utanförskap, samt att ge bättre förutsättningar för barn och ungdomar att lära och ta del av undervisningen.

Det andra specialprojektet går till en satsning på kvinnors stress, ett arbete som inleds 2018. År 2016 noterades 74 000 sjukfall inom stressrelaterad psykisk ohälsa, 76 procent av dessa var kvinnor. På sex år har antalet sjukskrivna kvinnor ökat med 140 procent, från 23 500 till 56 700 stycken. Utvecklingen gör kvinnlig stress till en av vår tids största jämlikhetsproblem.

Hjärnfonden driver frågan om en bättre skola för alla

Under 2017 har vi fortsatt vårt engagemang om en bättre skola för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. I kampanjen och uppropet #FrågaBarnen samlade vi in över 600 barns och föräldrars önskemål om en bättre skolmiljö. Vid skolstarten överlämnades berättelserna till Utbildningsdepartementet. Överlämningen föregicks av en ballongmarsch i centrala Stockholm. Uppropet visar exempel på anpassningar skolan kan göra för att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska klara skolarbetet och nå sin fulla potential.

Hjärnans Dag på Oscarsteatern i Stockholm den 6 april 2017.

Hjärnans dag

Hjärnfondens årligt återkommande kunskapsdag för allmänheten lockade en stor publik. Åhörarna kunde ta del av det senaste inom svensk hjärnforskning. Bland talarna fanns professor Thomas Perlmann, en av Sveriges ledande forskare inom stamcellsforskning som delade med sig av sin forskning och stora förhoppningar om att nya stamcellsbaserade terapier ska kunna användas vid behandling av många sjukdomar. Miia Kivipelto, professor i geriatrik berättade om studier som visar att det går att förebygga minnesstörningar genom kost, fysisk träning, kognitiv träning och kontroll av högt blodtryck och blodfetter. Vad som händer i hjärnan när vi lyssnar till musik eller musicerar och vilka mekanismer i hjärnan som gör det möjligt att bli musiker kunde Fredrik Ullén professor i kognitiv neurovetenskap och konsertpianist, berätta om.

Kunskapslyft om npf på ARLAs mjölkförpackningar

Okunskapen och stigmatiseringen om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, npf, är stor. Vi är därför mycket glada över att i samarbete med Arla kunnat sprida mer kunskap om hur det är att leva med en npf-diagnos. Genom korta berättelser på mjölkbaksidorna har vi kunnat sprida information bland barn och ungdomar om hur det är att leva med adhd, Aspergers och Tourettes syndrom. Mjölkbaksidor är stora informationsbärare och hälften av alla svenska 9–16 åringar läser baksidorna varje dag och två till tre läser någon gång i veckan.

Tydligare riktlinjer

Hjärnfonden har lyft frågan om tydligare riktlinjer för hur man ska lägga upp vård och omsorg för de yngre demenssjuka som är en bortglömd grupp. I Sverige uppskattas omkring 9 000 svenskar under 65 år lida av en demenssjukdom, vissa kan drabbas redan vid 30 års ålder. Att få en demensdiagnos när man står mitt i livet med barn, familj och försörjningsansvar, ställer livet på ända. Många känner sig övergivna av vården.

Hjärnfondens filmer

Allmänhetens intresse att få lära sig mer om hjärndiagnoser är stort. Det är många människor som söker information på våra faktasidor om olika diagnoser. För att öka kunskapen ytterligare har vi tagit fram nya filmer. De handlar om Alzheimers sjukdom, depression, npf och stroke. Filmerna skildrar diagnoserna både ur den drabbades perspektiv med egna berättelser men också intervjuer med forskare som delar med sig om den senaste forskningen. Filmerna har redan visats över 60 000 gånger.

Några av Hjärnfondens eldsjälar

Intresset för att vilja göra skillnad och bidra till forskningen ökar och vi ser att fler och fler av våra givare startar egna insamlingar. Det är lätt att starta en insamling och själv sprida den till vänner och familj. Alla egna insamlingar ligger synliga på hjarnfonden.se och är delbara via sociala media. Hjärnfonden puffar med jämna mellanrum på egna insamlingar genom att dela dem i Hjärnfondens andra kanaler, till exempel på Instagram, Facebook eller i nyhetsbrev.

Här är några exempel på eldsjälar som bidragit till den livsviktiga hjärnforskningen.

Att skänka alla pengar från försäljningen av vår bok till forskning inom detta område kändes självklart när vi satt oss in i Hjärnfondens sätt att jobba.

Ronny och David vandrade genom Europa

Våren 2017 påbörjade pappa Ronny och sonen David sin långa vandring från Söderköping till Venedig, en sträcka på runt 200 mil. Det var en stor utmaning med tanke på att David har diagnosen bipolär sjukdom. Davids depression och ångest slog till med full kraft, vintern innan han skulle fylla 24 år och under närmare tre års tid hade han knappt lämnat sin lägenhet. Davids diagnos har utsatt främst David själv, men även familjen för många svåra prövningar. Genom vandringen hoppades pappa Ronny kunna bryta en ond cirkel som medfört mycket stillasittande och inaktivitet för David. Vandringen genom Europa dokumenterades och resulterade i en bok vars intäkter gick till Hjärnfonden. Initiativet bidrog också till att David fick större självförtroende och att han idag mår mycket bättre.

Tobias nätverk stödjer forskningen kring Alzheimers sjukdom

Tobias Hildebrand fick uppleva att hans starka och stolta pappa förändras redan innan han hade fyllt 60 år. Tobias pappa vägrade att gå till läkaren. Sakta började familjen förstå att något inte stämde. Först blev han glömsk. Pappan kunde göra fem tallrikar gröt på morgonen, som sedan stod utspridda i huset. Sedan blev han paranoid och arg. Tobias pappa fick diagnosen Alzheimers sjukdom och gick bort när han var 66 år gammal. Tobias hoppas nu på ett botemedel och drog därför igång en egen insamling för att stödja hjärnforskningen. Genom sitt nätverk har han redan samlat in 3,2 miljoner kronor och målet är att nå 5 miljoner kronor.

Tobias startade insamlingen Project Fight Alzheimer, här tillsammans med pappa Torleif.

GO LIFE!

Louise Gustafsson är en av de eldsjälar som varit med oss längst. Sedan 2014 har hon gjort armband med texten GO LIFE och skänkt överskottet till forskning. Efter många års kamp mot ofrivillig barnlöshet fick Louise och hennes man äntligen två barn, men bara två år senare fick Louise reda på att hon hade en hjärntumör av den elaka sorten. I sin kamp mot tumören behövde hon något som gav energi och som fick henne att våga tro på livet. Så föddes idén till GO LIFE-armbanden. Under 2017 har Louise samlat in 32 000 kronor till Hjärnfonden och totalt sedan starten 2014 hela 372 000 kronor.

Louise Gustafsson med sina två barn.

Madeleine Kantola, mamma till Devin.

Armbanden samlar in pengar till forskningen om barnhjärnan

Devin är fyra år och har en kärlmissbildning i hjärnan som gör att han bland annat har en CP-skada, utvecklingsstörning och epilepsi. Devins mamma Madeleine Kantola har för tredje året i rad samlat in pengar till forskningen om barnhjärnan genom att sälja vackra armband och nyckelringar. Sammanlagt har Madeleine under tre år samlat in 159 435 kronor till Hjärnfonden och forskningen om barnhjärnan.

Hjärnruset till förmån för strokeforskningen

Kenneth var 45 år, fullt frisk och i god form. Plötsligt, under sista dansen på svågerns födelsedagsfest, hände det som han tidigare bara har läst om händer andra. Kenneth segnade ner i hjärtstopp. När han två veckor senare vaknade ur koman hade hans hjärna fått syrebrist av hjärtstoppet och han hade förlorat förmågan att gå, prata, läsa med mera. Det har varit en lång och mödosam resa tillbaka och att lära sig allt på nytt igen.

För att synliggöra behovet av forskning, arrangerade Kenneth och Elisabeth **”Hjärnruset”**, ett motionslopp i Nykvarns Folkets park, hösten 2017.

Kenneth och Elisabeth har startat en insamling.
– Det vi har fått erfara är bevis på att forskningen måste framåt, därför är vår insamling till Hjärnfonden viktig, säger Elisabeth.

Insamling

Många fler små gåvor, stora testamenten, nya månadsgivare och ökat stöd från Svenska Postkodlotteriet gav nya rekordnivåer som möjliggör finansiering av livsviktig forskning. 2017 års insamlingsrekord är det högsta hitills sedan Hjärnfonden bildades.

140
MILJONER

140 417 Tkr samlade vi in till forskning och information om hjärnan 2017. Det var en ökning med 51 procent jämfört med 2016.

87
MILJONER

87 290 Tkr gick till våra ändamål – forskning och information om hjärnan

Härifrån kom pengarna 2017

Allmänheten 88 591 Tkr

Testamenten 35 548 Tkr

Företag och Sv Postkodslotteriet 16 278 Tkr

Så här användes dina pengar 2017

Forskning och information 87 290 Tkr

Insamlingskostnader 16 118 Tkr

Administration 2 481 Tkr

Insamlingsresultatet de senaste fem åren

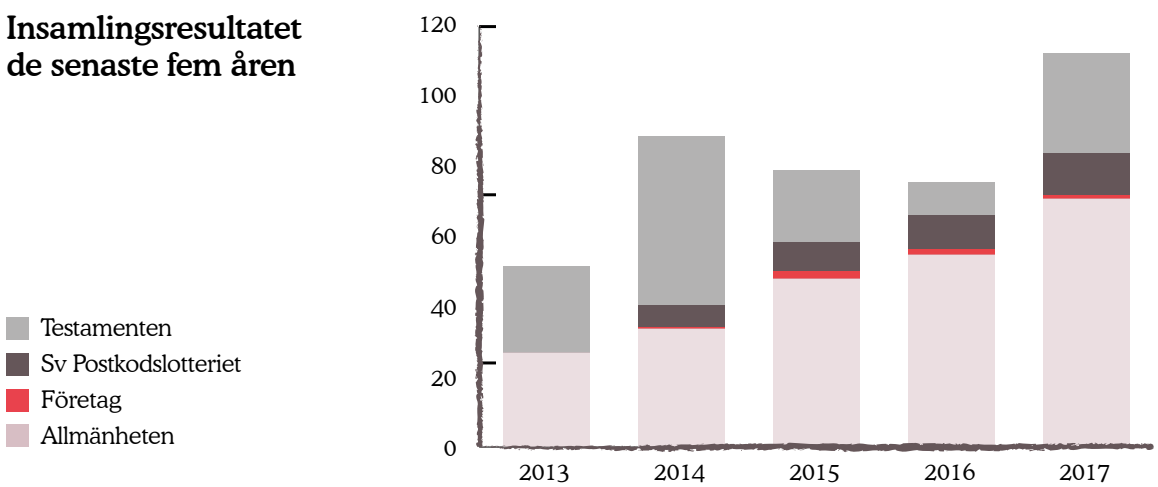

Så här arbetar Hjärnfonden

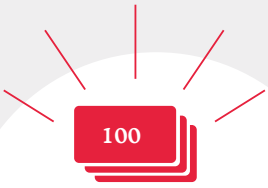

Insamling

De pengar du ger går till att finansiera hjärnrelaterade forskningsprojekt, samt till informationsarbete för att öka kunskapen hos allmänheten.

Forskare ansöker om bidrag

Hjärnfonden utlyser forskningsbidrag och stipendier en gång om året. Varje år ansöker cirka 320 forskargrupper om finansiering.

Utdelning

I juni offentliggörs vilka som får Hjärnfondens forskningsbidrag. I januari delas stipendierna ut.

Resultat

Forskningsresultaten räddar liv och leder till att fler människor får rätt diagnos, effektiv behandling och bättre förutsättningar till ökad livskvalitet.

Granskning och beslut

I Hjärnfondens Vetenskapliga nämnd sitter 23 av Sveriges främsta forskare inom neurovetenskap. De träffas och gör en sakkunnig och oberoende granskning av ansökningarna enligt fastställda kriterier. Detta garanterar att de insamlade pengarna går till den främsta neuroforskningen, och de projekt där de behövs som mest.

Det är väldigt stimulerande att se forskarnas engagemang

Bo och Ulla Lundevall kom i kontakt med Hjärnfonden genom Susanne Hobohm, en av Hjärnfondens styrelseledamöter. Nu är de med i Hjärnfondens donatorsprogram och får på nära håll följa det forskningsprojekt de stödjer.

– Susanne Hobohm har berättat om Hjärnfondens arbete och vi har lyssnat på föredrag anordnade av Hjärnfonden och därav förstått hur mycket som stiftelsen gör angående forskningen om hjärnan. Problemen som orsakas av olika typer av hjärnskador är stora och vi har blivit väldigt engagerade av den här forskningen och de rön som redan kan påvisas, säger Bo Lundevall.

Genom Hjärnfondens donatorsprogram ges du som donator en unik möjlighet att välja ett forskningsprojekt som du vill stödja. Under projektets gång får du löpande uppdateringar om hur forskningen går och det ges också möjlighet att besöka laboratoriet för en grundligare genomgång.

Bo Lundevall och hans fru Ulla stödjer ett projekt om adhd.

Bo och Ulla Lundevall har valt att stödja ett projekt om adhd lett av docent Catharina Lavebratt på Karolinska Institutet. Forskarna i den här gruppen tycker det är angeläget att förstå vad som kan vara en av de bakomliggande orsakerna till adhd och varför andelen barn som har den diagnosen växer. Att kunna stödja ett specifikt projekt är viktigt menar Bo Lundevall och gör att engagemanget ökar. Han berättar entusiastiskt om forskningsprojektet och mötena med forskargruppen.

– Det är väldigt stimulerande att se forskarnas engagemang på våra möten. Det här projektet handlar om adhd och magbakterier, och hur magbakterierna hos små barn påverkas av om de i tidiga år fått äta antibiotika. Tidigare har man trott att de bra bakterierna kommer tillbaka men nu har forskare tecken på att så icke alltid är fallet men att det kan hjälpa att äta probiotika.

Bo och Ulla Lundevall har bestämt sig för att stödja projektet i tre år. De träffar forskarna ett par gånger om året och får då en återkoppling om hur projektet framskrider.
– Det räcker att träffas höst och vår och sedan har vi en dialog via mejl där emellan.

> *Forskarna i den här gruppen tycker det är angeläget att förstå vad som kan vara en av de bakomliggande orsakerna till adhd och varför andelen barn som har den diagnosen växer.*

Genom donatorsprogrammet får donatorerna också möjlighet att delta på seminarium och lyssna på föredrag som Hjärnfonden anordnar, något som både Bo och Ulla Lundevall uppskattar.

– Vi får lyssna på andra projekt och se forskningen från andra vinklar och det är oerhört spännande. Det ger också en insikt om hur man själv genom sitt liv och leverne kan påverka sin hjärna. Jag vill gärna rekommendera andra att gå med i donatorsprogrammet och se hur det gör skillnad samt hur stimulerande och engagerande det är att få följa projektet de stöder på så nära håll, säger Bo Lundevall.

Vill du bli donator?

Som donator har du möjlighet att ta del av viktig, spännande och avgörande forskning på nära håll. Du väljer ett forskningsämne som engagerar dig och som du vill stödja. Hjärnfondens vetenskapliga nämnds expertis garanterar att du genom Hjärnfonden stödjer kvalitet, nytänkande och originalitet inom svensk hjärnforskning. Tillsammans med oss väljer du ut det specifika projekt du vill stödja. Hjärnfondens donatorer består av en grupp privatpersoner och stiftelser som donerar betydande summor under en längre tid.

Så går det till rent praktiskt:
I ett samtal diskuterar vi möjligheterna för din medverkan och vilken forskning som engagerar och intresserar just dig. Under samtalet går vi igenom Vetenskapliga nämndens viktiga funktion för kvaliteten och Hjärnfondens forskningsområden. Du väljer i samråd med oss ett specifikt forskningsprojekt att stödja och följa närmare.

Du följer ditt projekt på nära håll
Du följer ditt projekt på nära håll, allt eftersom forskningen går framåt, genom uppföljningsmöten en till två gånger per år. Du får också möjlighet att besöka laboratoriet och träffa forskningsgruppens medlemmar.

Du blir inbjuden till evenemang
Genom donatorsprogrammet får du också möjlighet att delta på seminarium och lyssna på föredrag som Hjärnfonden anordnar. Du blir inbjuden till evenemang som handlar om spännande, intressant och banbrytande hjärnforskning.

Vill du veta mer?
Kontakta Eva Lagercrantz, 070-954 63 47

Vad innebär Bo och Ullas stöd för forskningen?

Docent Catharina Lavebratt berättar:

– Bo och Ulla Lundevalls stöd till vår forskning kring tarmflorans roll vid adhd betyder väldigt mycket för vår möjlighet att genomföra den på ett effektivt sätt. Deras ekonomiska stöd har varit centralt för flera av våra parallella studier i ämnet.

- Studien om intag av bra magbakterier kan minska mag-tarm symptom, psykiska symtom och hur bra det fungerar i till exempel skolan för unga med adhd.
- Nationell studie kring vad tidig rubbning av tarmfloran kan innebära för barnens psykiska hälsa.
- Studie om huruvida mammans tarmflora kan påverka det tidiga nervsystemet hos fostret i magen.

Bo och Ulla har vid våra personliga möten visat på ett fantastiskt intresse och engagemang för studierna och det ger oss extra energi att göra vårt bästa påhejade av så kloka och driftiga personer.

Catharina Lavebratt, docent Karolinska Institutet.

Se upp för den ohälsosamma stressen

Stress är en del av vår vardag och hjälper oss att klara av utmaningar och gör att vi presterar bättre när det behövs. Blir stressen långvarig kan den skada både kroppen och hjärnan. Därför är det viktigt med vila och återhämtning.

Ohälsosam stress – när kroppen säger ifrån

Symtomen på ohälsosam stress kan komma smygande. Den drabbade kan ha fått många signaler under lång tid men valt att strunta i dem. Många fortsätter envist framåt utan att lyssna på när kroppen säger ifrån. Att uppmärksamma varningssignalerna är viktigt eftersom tidiga insatser kan förhindra allvarlig sjukdom.

Du kan också göra en hel del för att förebygga och undvika den ohälsosamma stressen. Kroppen behöver inte bara vila och återhämtning utan också fysisk aktivitet, för när du motionerar frisätts signalsubstanser i hjärnan som motverkar depression och smärta. Tänk också på att försöka få en rimlig arbetsbörda, prata med chefen om att sätta gränser. Ställ rimliga krav på dig själv och gör plats i kalendern för umgänge med familj och vänner.

5 varningssignaler på ohälsosam stress

Sömnproblem

Minnes- och koncentrationsproblem

Värk i kroppen

Drar sig undan socialt liv

Svårt med krav och tidspress

Så förebygger du ohälsosam stress

Vila och återhämtning

Rimliga krav och förväntningar på dig själv

Fysisk träning

Tala med chefen om jobbet stressar

Socialt umgänge

Så kan du hjälpa till

Du kan ge din gåva både som privatperson eller som företag.

På Hjärnfonden arbetar vi för att rädda liv och hålla fler hjärnor friska längre, genom bättre och effektivare behandlingar. För oss är varje gåva viktig. Det är tack vare alla gåvor från privatpersoner som många stora forskningsframsteg har gjorts under de senaste åren.

Vill du vara med och bidra? Du kan engagera dig på många sätt.

Hjarnfonden.se

Välj om du vill betala med kreditkort, via din internetbank eller genom att beställa ett inbetalningskort.

Månadsgivare

När du är månadsgivare via autogiro blir de administrativa kostnaderna lägre vilket gör att vi kan dela ut mer pengar till livsviktig hjärnforskning.

Aktiefond

Spara i Swedbank Robur Humanfond och 2 procent av din fondförmögenhet går till Hjärnfonden. Fonden investerar i företag som tar ansvar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och miljö.

Testamente

Med ett testamente till Hjärnfonden lever din omtanke vidare. Testamentsgåvor befrias dessutom från kapitalskatt.

Swish/SMS

Swisha valfri gåva till: 901 12 55. SMS:a till 72901. skriv HF50, HF100 eller HF200 för att ge 50, 100 eller 200 kr.

Högtidsgåva

Ge en gåva (valfri summa) för att uppmärksamma en högtidsdag. Vi skickar ett vackert hyllningsblad till den adress du anger.

Aktieutdelning

När du skänker din aktieutdelning till Hjärnfonden behöver du inte betala kapitalskatt. Din gåva till oss ökar då i värde med 43 procent. Läs mer om hur på hjarnfonden.se

Donator

Genom att gå in och stödja ett specifikt forskningsprojekt får du en unik möjlighet att ta del av spännande forskning på nära håll.

Givarservice

Skänk din gåva genom att ringa Givarservice på tel: 020-523 523.

Minnesgåva

Skänk en minnesgåva (valfri summa) för att hedra minnet av en anhörig eller vän. Vi skickar ett vackert minnesblad till den adress du anger.

Företagssamarbete

Ett samarbete med Hjärnfonden kan handla om allt från gåvor till skräddarsydda projekt som är engagerande och ömsesidigt fördelaktiga.

Egen insamling

Bjud in vänner och bekanta att uppmärksamma en särskild sjukdom, hedra någons minne eller öka medvetenheten kring hjärnforskningen i allmänhet.

Läs mer på: hjarnfonden.se

Alzheimergåtan kan lösas – om resurserna räcker

Kaj Blennow är professor vid Göteborgs universitet. Med stöd av Hjärnfondens forskningsbidrag 2017 utvecklar han biokemiska test som kan användas för att diagnostisera sjukdomen och följa effekten av behandlingar.

Varje år drabbas runt 20 000 personer i Sverige av Alzheimers sjukdom. Än så länge finns inget botemedel mot sjukdomen men det pågår intensiv forskning för att hitta nya behandlingar och läkemedel. Bland annat testas nu flera olika läkemedel på patienter och resultaten ser lovande ut. Samtidigt riskerar behovet av pengar att bromsa utvecklingen.

Vid Alzheimers sjukdom bildas det klumpar, eller plack, av proteinet beta-amyloid i hjärnan. Det gör att nervcellerna förtvinar. Nyligen presenterades positiva resultat från en amerikansk studie där forskarna kunde se att ett nytt läkemedel fick mängden plack att minska. Den kognitiva förmågan och minnet var bättre hos den grupp patienter som behandlats med läkemedlet än hos de som fått placebo, ett overksamt medel.

Lovande fynd ger hopp

– Idag pågår det flera läkemedelsprövningar där man på liknande sätt riktar in sig på de amyloida placken eftersom man tror att det är en viktig mekanism vid sjukdomen, säger Kaj Blennow.

Han har själv medverkat i en studie där man gett patienter med Alzheimers sjukdom ett annat läkemedel mot placken.

Kaj Blennow, professor vid Göteborgs universitet forskar om Alzheimers sjukdom.

– Vi såg att mängden plack minskade i hjärnan hos de som fått läkemedlet, och vi kunde också se att spåren efter skadade nervceller minskade. Vi tycker fynden är lovande och ger hopp om att få fram den här typen av behandling säger Kaj Blennow.

Biverkningar kan vara oundvikliga

Många av de läkemedel som testats mot Alzheimers sjukdom får också hjärnan att svullna. Det kan ge huvudvärk och i vissa fall förvirring, men i de flesta fall ger det inga symptom alls. Denna typ av biverkan har gjort att flera av de tidigaste preparaten som testats på människor stoppats.

Kaj Blennow menar att den här biverkan kanske är ett nödvändigt ont, för att man ska få en positiv effekt av läkemedlen får man acceptera att man kan se ett visst mått av hjärnsvullnad och obehag.

– Det är som när man behandlar cancer, man vet att patienterna kan må dåligt och tappa håret av behandlingen men det accepterar man, säger Kaj Blennow. Kanske vi får tänka på likartat sätt också när det gäller Alzheimers sjukdom.

Sjukdomen angrips på flera sätt

En annan typ av läkemedel som också testas på Alzheimerspatienter gör att det bildas mindre av det skadliga beta-amyloid proteinet och därmed får man mindre mängd plack. Det här är ett annat angreppssätt som kompletterar de läkemedel som verkar på redan existerande plack.

– På samma sätt som det finns flera sätt att behandla högt blodtryck kan det i framtiden finnas flera läkemedel mot Alzheimers sjukdom. Med andra ord kanske vi aldrig hittar *ett* botemedel, utan flera. säger Kaj Blennow.

Kaj Blennow är hoppfull men trots alla lovande resultat är det långt kvar. Det behövs mer forskning och fler kliniska studier – och det kostar mycket pengar.

Ett stort tack

Ett stort och varmt tack för ditt engagemang.
Tack vare ditt fina stöd kan vi tillsammans driva
svensk hjärnforskning framåt.

Ditt stöd lägger grunden för nya forskningsgenombrott som kan rädda liv och ge bättre behandlingar. Det hjälper oss att öka livskvaliteten hos alla drabbade av hjärnans ohälsa och ger fler familjer mer tid tillsammans.

Genom stora och små gåvor, egna insamlingar, aktiegåvor, högtids- och minnesgåvor kan vi tillsammans driva svensk hjärnforskning framåt.

Vi vill också tacka för alla större gåvor i form av testamenten och donationer från donatorer, stiftelser och företag som valt att engagera sig i hjärnforskningen.

Rune Andersson
Nils och Elisabeth Bielke
Tomas Bennet
Kerstin Brandt
Enströmgruppens, Ulla och Gerhard Hobohms stiftelse
FGS Fang Foundation
Alexandra och Bertil Gyllings stiftelse
Heumanska Stiftelsen
Tobias Hildebrand
Per och Marianne Kronqvist
Ulf Lundahls Minnesfond
Bo och Ulla Lundevall
Mattsons Minnestiftelse
Syskonen Inger och Sixten Norheds stiftelse
Lillemor Sjögren
Margareta Trägårdhs stiftelse för vetenskaplig forskning
Märta Christina Vahlquist

Ett viktigt stöd har vi också fått från *Svenska Postkodlotteriet*, *Bisnode* och *Skellefteå Kraft*.

Mattsons Minnesstiftelse brinner för hjärnforskning

Anna-Stina och John Mattsons Minnesstiftelse för sonen Johan är en av de stiftelser som årligen stödjer hjärnforskning genom Hjärnfondens donatorsprogram. Stiftelsen riktar sitt ekonomiska stöd till forskning om traumatiska hjärnskador och ryggmärgsskador. I grunden ligger en djup personlig tragedi för familjen Mattson.

Allt började med att byggherren John Mattson (grundare av nuvarande JM) och hans fru Anna-Stinas son Johan var med om en svår trafikolycka. Olyckan skadade hans hjärna och nervsystem så svårt att han avled. I samband med John Mattsons bortgång 1995 grundades *Anna-Stina och John Mattsons Minnesstiftelse* för sonen Johan. John Mattson testamenterade 20 miljoner kronor till stiftelsen.

Minnesstiftelsens årliga avkastning ska användas till att främja vård och rekreation av ungdomar som genom trafikolycka fått skador på centrala nervsystemet och därigenom blivit handikappade, men också lämna bidrag till medicinsk forskning inom området neurologi och då främst traumatisk hjärnskada och ryggmärgsskada.

Ylva Lissegårdh är styrelseordförande i Mattsons Minnesstiftelse. Hon berättar att stiftelsen tidigare jobbat mycket med ekonomiskt stöd till hjärnskadedrabbade ungdomar men att man på senare tid satsat mer på stöd till medicinsk forskning.

– Hjärnfondens vetenskapliga nämnd hjälper oss att plocka ut bra forskningsprojekt inom vårt område. De är vår garant för hög kvalitet i den forskning vi stödjer. Då Hjärnfonden är den enda insamlingsorganisationen som stödjer forskning om traumatisk hjärnskada och ryggmärgsskada var det självklart att stödet skulle gå dit.

Styrelsen tar varje år del av den forskning de stödjer på sitt höstsammanträde dit de aktuella forskarna kommer för att berätta om sina projekt.

– Det är verkligen jättespännande! När forskarna kommer och berättar och visar bilder från sin forskning får vi en så mycket tydligare bild av vad det handlar om. Vart pengarna går och att de faktiskt gör nytta säger Ylva.

Bland Hjärnfondens donatorer finns både privatpersoner och stiftelser som donerar betydande belopp till forskningen under en längre tid. Eva Lagercrantz är ansvarig för donatorsrelationer på Hjärnfonden.

– Fler och fler bildar en stiftelse för att bidra till en förändring i samhället eller i en specifik fråga eller ämne, berättar hon. Det kan vara ett sätt att tacka för det man själv har fått i livet. I Sverige har det skapats stora förmögenheter och många väljer stiftelser som en form att ge tillbaka till samhället.

Ylva Lissegårdh har själv en stark personlig koppling till hjärnforskningen. Hennes man har en ryggmärgsskada och själv lider hon av MS.

– Det Hjärnfonden står för är så viktigt. Om man har möjlighet så är Hjärnfondens donatorsprogram ett fantastiskt sätt att engagera sig på!

Läs mer om Hjärnfondens donatorsprogram på sidan 11.

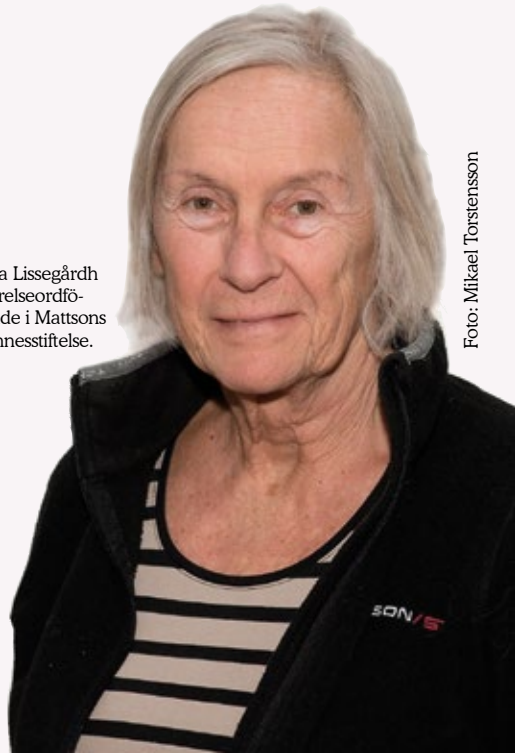

Ylva Lissegårdh Styrelseordförande i Mattsons Minnesstiftelse.

Foto: Mikael Torstensson

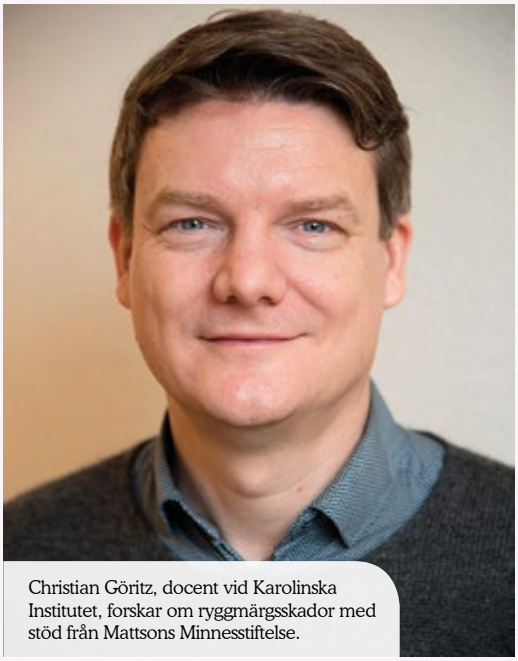

Christian Göritz, docent vid Karolinska Institutet, forskar om ryggmärgsskador med stöd från Mattsons Minnesstiftelse.

Stiftelsens gåvor ger hopp om nytt sätt att läka ryggmärgsskador

”Mattsons Minnesstiftelse har stöttat vårt projekt i många år och jag vill verkligen tacka för deras stöd. Tack vare deras kontinuerliga stöd har vi kunnat genomföra en stor och omfattande studie där vi visat hur återbildningsfunktionen hos ryggmärgsskadade kan främjas.

Efter skador i hjärna eller ryggmärg är den läkande förmågan mycket begränsad och den som drabbas blir ofta av med vissa funktioner permanent. Nu har Christian Göritz och hans medarbetare vid Karolinska Institutet hittat ett sätt att främja funktionsåterhämtning hos ryggmärgsskadade möss. Forskningsprojektet är möjligt tack vare donationer från bland annat Mattsons Minnesstiftelse.

I många organ kan skadad vävnad repareras genom att det bildas nya celler av samma typ som de som gått förlorade. Men vid skador i det centrala nervsystemet bildas i stället en speciell typ av ärrvävnad, som blockerar den återbildande förmågan. Skador på hjärna och ryggmärg leder därför ofta till permanent bortfall av funktionella förmågor.

Ärrvävnad hindrar återväxten av nervfibrer

Man har länge ansett att ärrvävnaden blockerar nervfibrernas återväxt och att det är en förklaring till att funktionen inte återställs. Men ärrvävnaden är komplex och består av olika celltyper och molekyler och det har varit oklart exakt varför nervtrådarna inte klarar av att växa tillbaka efter skada. Genom studier på ryggmärgsskadade möss har forskare nu identifierat en viktig mekanism som förklarar vad som gör att nervtrådarna inte kan växa genom ärrvävnaden.

– Fyndet ger en viktig förklaring till varför den funktionella återhämtningen är så begränsad efter skador i det centrala nervsystemet, säger Christian Göritz, docent på Karolinska Institutet och en av de forskare som får forskningsbidrag från Hjärnfonden.

Identifierade viktig celltyp

Förklaringen till att skador inte läker särskilt bra i hjärna och ryggmärg fann forskarna hos en viss sorts celler som ligger tätt intill blodkärlen. När forskarna hämmade ärrbildningen som drivs av just dessa celler klarade vissa nervfibrer att växa genom skadan och återfå kontakt med andra nervceller. Detta ledde till förbättrad funktionell återhämtning hos de ryggmärgsskadade mössen.

– Vidare studier behövs nu för att undersöka om den här kunskapen kan användas för att gynna återhämtningen hos människor med skador i centrala nervsystemet, säger Christian Göritz.

Källa: Pressmeddelande från Karolinska Institutet

Hjärnfondens organisation

Hjärnfonden är en ideell insamlingsorganisation. Kansliet i Stockholm har 16 anställda som arbetar med insamling, kommunikation, donatorsprogram, företagskontakter, svarar på givarnas frågor, ekonomi, IT samt forskning och administration. Generalsekreteraren leder arbetet på kansliet.

Styrelsen

Hjärnfonden styrelse består av sju personer. De har haft sju protokollförda sammanträden under året.

Från vänster: Else Ingeborn, Susanne Hobohm, Peter Thelin, Lars Bergman, Louise Westerberg (sittande)
Saknas på bild: Lars Olson, Fredrik Adolfsson, Kjell-Olof Feldt.

- **Else Ingeborn**
Arbetar som Global Client Executive Large Corporates SEB, tidigare Swedbank och styrelseledamot BRIS.

- **Susanne Hobohm**
Journalist och författare.

- **Peter Thelin**
Ordförande, delägare i Carve Capital AB och förvaltare av Carve. Delägare i Brummer & Partners AB.

- **Lars Bergman**
Professor i nationalekonomi vid Handelshögskolan, i Stockholm.

- **Louise Westerberg**
Entreprenör och grundare av Stiftelsen Viktor Rydberg skolor.

- **Lars Olson**
Professor i neurobiologi och leder en forskningsgrupp vid Institutionen för Neurovetenskap, Karolinska Institutet.

- **Fredrik Adolfsson**
Har ett förflutet inom IKEA, Naturskyddsföreningen och kommer senast från Västra Götalandsregionen som regionsutvecklingsdirektör.

- **Kjell-Olof Feldt**
Hedersordförande.

- **Per Nydahl**
Hedersledamot.

Vetenskapliga nämnden

Vetenskapliga nämnden består av 23 av Sveriges främsta neuroprofessorer. De är indelade i fyra expertgrupper när de granskar alla ansökningar. Nämnden sammanträder två gånger om året.

Anders Blomqvist
Angela Cenci-Nilsson
Arne Lindgren
Bo Söderpalm
Bryndis Birnir
Caroline Graff
Cecilia Lundberg
Christina Hultman
Dan Lindholm
Elisabeth Ronne-Engström
Gilberto Fisone
Håkan Olausson
Ingrid Agartz
Lars Lannfelt
Lars Terenius
Lou Brundin
Milos Pekny
Per Svenningsson
Peter Munch Andersen
Sandra Ceccatelli
Ted Ebendal
Tomas Olsson
Urban Lendahl

Hjärnfondens postdoktorala stöd

Elva hjärnforskare som nyligen avlagt doktorsexamen i Sverige fick dela på totalt 6,3 miljoner kronor när Hjärnfonden delade ut årets postdoktorala stipendium. Stipendiesumman uppgår till 300 000 kronor per år och de flesta har fått tvååriga stipendier vilket ger dem möjlighet att forska på heltid under två år. Stipendierna skapar förutsättningar för fortsatt forskning, antingen i Sverige eller utomlands.

Forskningsämnena representerar en bred ämnesmässig profil inom områden som Alzheimers sjukdom, ALS, Parkinsons sjukdom, smärta, bipolär sjukdom och traumatisk hjärnskada.

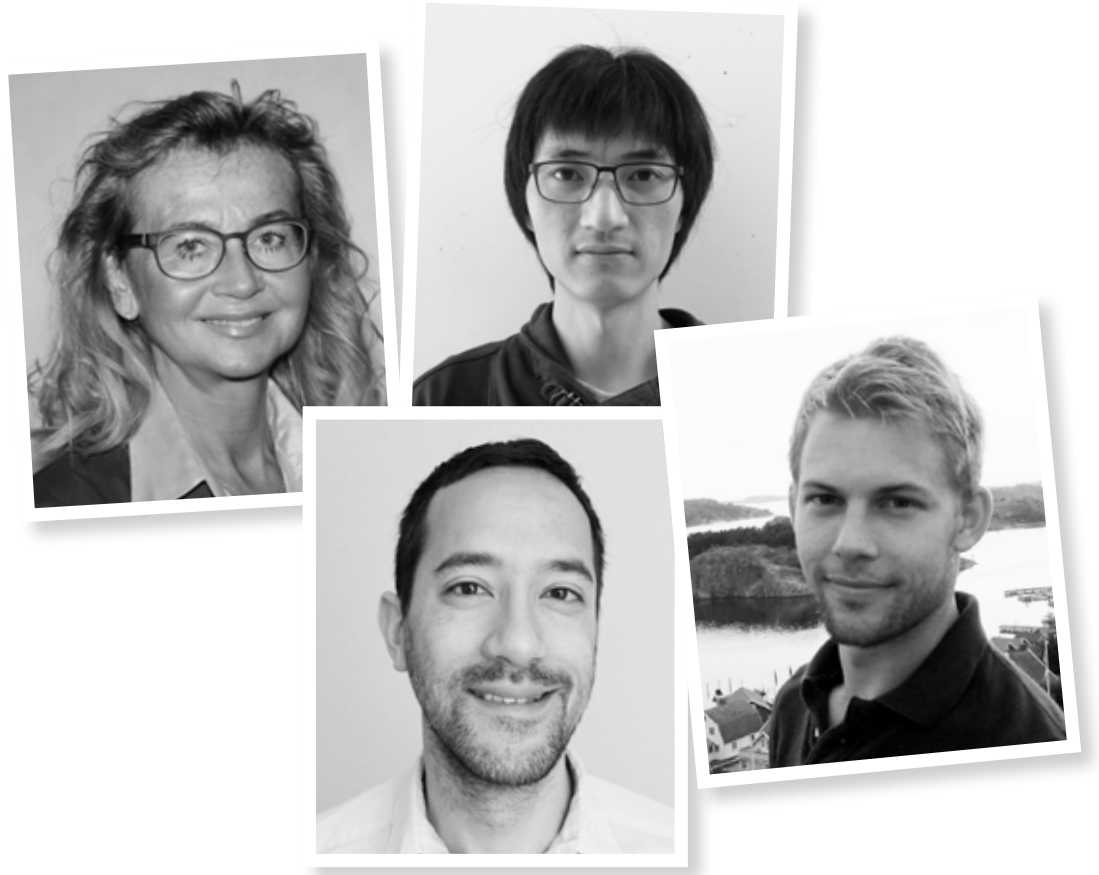

Hjärnfondens postdoktorala stipendiater 2017
Övre raden: Carina Wattmo, Mingdong Zhang.
Nedre raden: Nigel Kee, Niclas König.
Saknas på bild: Irene Sebastianutto.

Hjärnfondens postdoktorala stipendiater 2017
Övre raden: Alexander Viktorin, Joel Nordin, Olof Gissberg.
Nedre raden: Maud Stenberg, Isil Keskin.
Saknas på bild: Rana Soylu Kucharz.

Postdoktorala stipendiater 2017

● **Olof Gissberg**
Karolinska Institutet
Neurodegenerativa sjukdomar
Oligonukleotidbaserade terapeutiska och diagnostiska metoder i SCA

● **Nigel Kee**
Karolinska Institutet
ALS
Identifiering av mekanismer för nervcellers olika sårbarhet i ALS för utveckling

● **Isil Keskin**
Umeå universitet
ALS
Hur sprider sig SOD1-prioner i ALS?

● **Niclas König**
Uppsala universitet
Hjärnans funktion
Funktionella rollen av genetiskt definierade subpopulationer inom VTA

● **Joel Nordin**
Karolinska Institutet
Neurodegenerativa sjukdomar
Extracellulära vesiklar för behandling av CNS sjukdomar

● **Irene Sebastianutto**
Lunds universitet
Parkinsons sjukdom
Proteinlokalisation i striatums nervceller vid Parkinsons sjukdom

● **Rana Soylu Kucharz**
Lunds universitet
Huntingtons sjukdom
Leder dysfunktion i hypotalamus vid Huntingtons sjukdom till striatal patologi?

● **Alexander Viktorin**
Karolinska Institutet
Bipolär sjukdom
Nytta och biverkningar av medicinering vid bipolär sjukdom

● **Mingdong Zhang**
Karolinska Institutet
Smärta
Sönderdelning av smärta i celltyper i ryggmärgen

● **Carina Wattmo**
Lunds universitet
Alzheimers sjukdom
Somatisk och psykiatrisk samsjuklighet i Alzheimers sjukdom, en långtidsstudie

● **Maud Stenberg**
Umeå universitet
Hjärnskada
Långtidsuppföljning efter svår traumatisk hjärnskada

Hjärnfondens forskningsbidrag

Tack vare alla generösa gåvor kan Hjärnfonden varje år dela ut ett- och tvååriga forskningsbidrag om 500 000 kronor per år till etablerade forskare inom neurovetenskap vid svenska universitet och högskolor. Under 2017 delade vi ut 47,3 miljoner kronor till 68 forskningsprojekt. Av dessa var 23 tvååriga och 45 ettåriga.

Hur man tidigare kan diagnostisera psykisk ohälsa bland unga, stoppa utvecklingen av ALS och identifiera nya behandlingar vid Parkinsons sjukdom, är några exempel på forskningsprojekt som fått stöd av Hjärnfonden.

Hjärnfondens forskningsbidrag

Sonja Aits
Lunds Universitet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Att förhindra celldöd inducerat av lysosomalskador vid neurologiska sjukdomar

Lars Alfredsson
Karolinska Institutet
MS och annan neuroinflammation
Luftföroreningar, kostvanor resp virusinfektioner och risk för multipel skleros

Per Andrén
Uppsala universitet
Parkinsons sjukdom
Neurokemiska förändringar vid Parkinsons och L-DOPA inducerade dyskinesier

Ernest Arenas
Karolinska Institutet
Parkinsons sjukdom
LXRs i mitthjärnan dopaminerga neurogenes och Parkinsons sjukdom

Kaj Blennow
Göteborgs universitet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Biomarkörer vid Alzheimer sjukdom – en verktygslåda

Anders Blomqvist
Linköpings universitet
Hjärnans blodkärl, blodhjärnbarriären
Mekanismer för immunsignalering till hjärnan

Christian Broberger
Karolinska Institutet
Depression
Mekanismer bakom endokrina biverkningar av neuropsykiatriska läkemedel

Lou Brundin
Karolinska Institutet
MS och annan neuroinflammation
Svår neuroinflammation: neuromyelitis optica och neurosarkoidos

Thomas Brännström
Umeå universitet
ALS
Aggregat av muterat humant SOD1 sprider en fatal ALS-liknande sjukdom

Susanna Cardell
Göteborgs universitet
MS och annan neuroinflammation
Vdelta1 T lymfocyter – den saknade länken vid initieringen av multipel skleros

Andrea Carmine Belin
Karolinska Institutet
Huvudvärk, inkl Migrän och Horton
Hortons huvudvärk och dygnsrytm – vilken genväg visar timvisaren?

Gonçalo Castelo-Branco
Karolinska Institutet
MS och annan neuroinflammation
Epigenomikstudier för remyelinering i MS

Angela Cenci Nilsson
Lund universitet
Parkinsons sjukdom
Molekylära mekanismer vid tillbakabildande av dendriter i striatum vid Parkinsons sjukdom

Tomas Deierborg
Lunds universitet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Karaktärisering av Abeta-aktiverad mikroglia vid Alzheimers sjukdom

Suzanne Dickson
Göteborgs universitet
Ätstörning
På vilket sätt kan hjärnan orsaka förlorad kontroll av födointag?

Jan Dumanski
Uppsala universitet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Förlust av kromosom Y i blod hos män; en ny biomarkör för Alzheimers sjukdom

Ted Ebendal
Uppsala universitet
Hjärnskada
Terapeutiska antikroppar mot inflammation vid hjärnskada

Fredrik Elinder
Linköpings universitet
Epilepsi
Utveckling av småmolekylsubstanser mot epilepsi

Johan Ericson
Karolinska Institutet
Depression
Stamcellsbaserad, fenotypisk screeningplattform för att hitta antidepressanter

Mia Ericson
Göteborgs universitet
Beroende
Taurin och dess betydelse för alkoholens förmåga att frisätta dopamin

Maria Eriksdotter
Karolinska Institutet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Neurotrofinerna – ett lovande terapeutiskt koncept för Alzheimers sjukdom

Elisabeth Fernell
Göteborgs universitet
Autismspektrumtillstånd inkl Asperger
Regressiv autism – finns en immunologisk bakgrund?

Caroline Graff
Karolinska Institutet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Genetiska studier på Alzheimer och frontallobsdemens

Henrik Hagberg
Göteborgs universitet
Barnhjärnan
Perinatala hjärnskademekanismer

Oskar Hansson
Lunds universitet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
BioFINDER studien: Nya biomarkörer och hjärnavbildningstekniker för Alzheimer

Eric Hanse
Göteborgs universitet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Cerebrospinalvätskan som förmedlare av fysiologisk och patologisk signalering

Tibor Harkany
Karolinska Institutet
CNS-utveckling
Reglering av utvecklingen av neuronal diversitet i hypotalamus

Robert Harris
Karolinska Institutet
ALS
Utveckling av en ny modell och en ny immunterapi för ALS

Eric Herlenius
Karolinska Institutet
Barnhjärnan
Inflammation, neurala nätverk, andnöd och inspiration

Kina Höglund
Göteborgs universitet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Tau: sjukdomspatologi, progression och diagnos vid neurodegenerativa tauopatier

Magnus Ingelman-Sundberg
Karolinska Institutet
Depression
Roll av CYP2C19 i serotonerg- och GABA-medierad signalering i hippocampus

Maja Jagodic
Karolinska Institutet
MS och annan neuroinflammation
Tillämpad epigenetik: etiologi och bättre behandlingar vid Multipel Skleros

Johan Jakobsson
Lunds universitet
Proteiner, RNA och DNA, molekylärbiologi
Transposabla element: human-specifik genreglering i hjärnan

Jan Johansson
Karolinska Institutet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Nya behandlingsstrategier mot Alzheimers sjukdom

Bertrand Joseph
Karolinska Institutet
Gliacellers funktion
Mikroglia aktiveringstillstånd i den friska eller patologiska hjärnan

Linda Knutsson
Lunds universitet
Hjärntumör/Malignt Gliom
Sockersignaler för molekylär magnetkameraavbildning av hjärntumör

Merab Kokaia
Lunds universitet
Epilepsi
Kombinerad genterapi vid epilepsi: behandling genom neurotrofiska faktorer

Klas Kullander
Uppsala universitet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Alzheimer och hjärnans minneskretsar – en optogenetisk populationsbaserad analys

Malin Lagerström
Uppsala universitet
Smärta
Studier av det neuronala nätverk som reglerar smärta och klåda

Susanna Larsson
Karolinska Institutet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Prevention av Alzheimers sjukdom genom kost och levnadsvanor

Catharina Lavebratt
Karolinska Institutet
Adhd
Adhd: tarmflorans påverkan på hjärnan ger nya behandlingsmöjligheter?

Cecilia Lundberg
Lunds Universitet
Parkinsons sjukdom
Utveckling av in vivo genterapi för behandling av Parkinsons sjukdom

Erik Lundström
Karolinska Institutet
Stroke
EFFECTS – En randomiserad, kontrollerad studie av fluoxetin efter stroke

Åsa Mackenzie
Uppsala universitet
Parkinsons sjukdom
Kartläggning av hjärnans tegmentum med identifiering av nya överlevnadsfaktorer

Carina Mallard
Göteborgs universitet
Barnhjärnan
Systemisk TLR2-inflammation vid hjärnskada hos barn

David Mataix-Cols
Karolinska Institutet
Ångest/tvångssyndrom
Multimodal hjärnavbildningsstudie av tvillingar disharmoniska för tvångssyndrom

Kent Nilsson
Uppsala universitet
Barn- och ungdomspsykiatri
Genetisk plasticitet; olika mekanismer bakom gen-miljöinteraktioner

Agneta Nordberg
Karolinska Institutet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Betydelsen av molekylär avbildningsteknik vid Alzheimers sjukdom och andra demenssjukdomar

Ann Nordgren
Karolinska Institutet
Barnhjärnan
Genetisk kartläggning av barn med neurologiska funktionshinder utan diagnos

Mikael Oliveberg
Stockholms Universitet
ALS
Molekylär analys ger ny bild av ALS

Tomas Olsson
Karolinska Institutet
MS och annan neuroinflammation
Riskgener och patogenes vid Multipel Skleros

Marcela Pekna
Göteborgs universitet
Stroke
Ny behandlingsstrategi för ischemiska hjärnskador

Milos Pekny
Göteborgs universitet
Stroke
Astrocyter – ny måltavla vid stroke

Åsa Petersén
Lunds universitet
Huntingtons sjukdom
Hypotalamus betydelse for Huntingtons sjukdom

Helgi Schiöth
Uppsala universitet
Barn- och ungdomspsykiatri
Biomarkörer i blod som kan förutsäga risken för psykisk ohälsa hos ungdomar

Edvard Smith
Karolinska Institutet
Huntingtons sjukdom
Ny experimentell behandling för Huntingtons sjukdom

Pia Steensland
Karolinska Institutet
Beroende
OSU6162 – ett möjligt läkemedel vid alkoholberoende och samsjuklig depression

Katharina Stibrant Sunnerhagen
Göteborgs universitet
Stroke
SALGOT: övre extremitet och delaktighet efter stroke i ett långt perspektiv

Stefan Ståhl
Kungliga Tekniska Högskolan
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Nästa generations proteinläkemedel för behandling av neurodegenerativa sjukdomar

Inger Sundström Poromaa
Uppsala Universitet
Depression
Ulipristalacetat för behandling av premenstruellt dysforiskt syndrom

Per Svenningsson
Karolinska Institutet
Parkinsons sjukdom
GPR37 som läkemedelsmåltavla och biomarkör vid Parkinsons sjukdom

Bo Söderpalm
Göteborgs universitet
Beroende
Integrativa prekliniska och kliniska studier av alkoholism

Kristiina Tammimies
Karolinska Institutet
Barn- och ungdomspsykiatri
Genomisk ansats att förstå utfall i neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Jesper Tegnér
Karolinska Institutet
MS och annan neuroinflammation
Fortsatt Single Cell Analys av CSF hos MS patienter

Per Uhlén
Karolinska Institutet
Ryggmärgsskada
In vivo imaging av cellsignalering efter traumatisk ryggmärgsskada

Eric Westman
Karolinska Institutet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
En hjärnavbildningsstudie för lyckade preventiva och kliniska studier

Henrik Zetterberg
Göteborgs universitet
Alzheimers sjukdom och övrig demens
Vilken roll spelar mikroglial aktivering i frontallobsdemens?

Ulrika Ådén
Karolinska Institutet
Barnhjärnan
Hjärnans utveckling hos barn som är alldeles för tidigt födda

Hjärnan och dess sjukdomar är ett viktigt forskningsområde. Många av oss berörs, eftersom mer än var tredje svensk någon gång i livet drabbas av hjärnsjukdom – såsom stroke, demens, migrän, depression eller beroende.

H.K.H. Kronprinsessan Victoria, beskyddare av Hjärnfonden

Förvaltningsberättelse 2017

Information om verksamheten

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor. Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Insamlingsstiftelsens ändamål enligt stadgarna
”Stiftelsens ändamål skall vara att främja vetenskaplig forskning om hjärnan genom att lämna bidrag till vetenskaplig forskning om hjärnan och genom att informera allmänheten om vetenskaplig forskning kring hjärnan och dess sjukdomar.”

Det innebär att Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden (”Hjärnfonden”) har två uppdrag:

Det ena uppdraget är att stödja forskning kring hjärnan och dess sjukdomar, skador och funktionsnedsättningar, vilket Hjärnfonden gör i form av postdoktorala stipendier och forskningsbidrag.

Det andra uppdraget är att informera allmänheten om hjärnan och dess sjukdomar, skador och funktionsnedsättningar.

Hjärnfondens vision och långsiktiga mål
Hjärnfondens vision är att ingen ska behöva lida av sjukdomar, skador eller funktionsnedsättningar i hjärnan. Det långsiktiga målet för Hjärnfonden är att all hjärnrelaterad ohälsa ska kunna besegras, förebyggas, lindras och botas. Varje framgång på vägen mot målet innebär mindre lidande, fler räddade liv och höjd livskvalitet för dem som tack vare forskningens framsteg, blir hjälpta.

Hjärnfondens verksamhet
Hjärnfonden samlar in medel till nyfikenhetsdriven och nyskapande forskning och delar sedan ut postdoktorala stipendier och bidrag till den livsviktiga hjärnforskningen. Hjärnfonden sprider också kunskap och driver på omvärldens förståelse för hjärnans enorma betydelse.

Förvaltning, styrning och ledning
Hjärnfondens styrelse fastlägger inriktning och strategi samt utövar kontroll över förvaltningen av Hjärnfondens medel. Styrelsen utser en generalsekreterare att leda verksamheten och genomföra av styrelsen fattade beslut.

Styrelsen arbetar helt ideellt och får ingen ersättning för sitt arbete.

Hjärnfondens styrelse hade sju protokollförda sammanträden under året.

Styrelsen behandlade bland annat följande frågor under året:
- Årsredovisning och revision
- Kontroll och uppföljning
- Delårsbokslut
- Arbetsordningar, styrdokument och kodrapport
- Utseende av nya ledamöter till Vetenskapliga nämnden och styrelsen
- Budget inklusive ramar för forskningsstöd och verksamhetsplaner
- Strategi och uppföljning av verksamhetsplanen
- Styrelseutveckling

Vetenskapliga nämnden
Styrelsen utser Hjärnfondens Vetenskapliga nämnd, som består av 23 av landets främsta professorer inom neurovetenskapen. Nämnden garanterar att de forskare som får Hjärnfondens bidrag eller stipendium tillhör den svenska forskareliten. Vetenskapliga nämnden gör en noggrann granskning av ansökningarna enligt fastställda kriterier. Den ämnesmässiga spridningen inom neurovetenskap är stor, både klinisk forskning och grundforskning finns representerad.

Scientific Advisory Board
Styrelsen utser även ett ”Scientific Advisory Board”, vars uppgift är att stödja styrelsen framförallt rörande de vetenskapliga frågorna.

Insamling
Hjärnfonden är helt beroende av gåvor från privatpersoner och företag. Alla gåvor är värdefulla och Hjärnfonden tar emot stöd på flera olika sätt, bland annat från månadsgivare, via Hjärnfondens hemsida, genom egna insamlingar, minnesgåvor och spontana gåvor. Gåvor som kommer från testamenten skrivna till förmån för Hjärnfonden är en viktig och ökande del av den totala insamlingen. Hjärnfonden tar också emot värdepapper, bland annat aktiegåvor, både aktiebrev och utdelningar. Inom ramen för insamlingsarbetet erbjuder även Hjärnfonden de som vill ge betydande belopp olika former av donatorsprogram, det vill säga större, riktade stöd till specifika forskare eller projekt.

När givaren har uttryckt önskemål om att stödja ett projekt inom ett specifikt forskningsområde, såsom Alzheimers sjukdom, stroke, ALS, hjärntrauma, beroendesjukdomar med flera, öronmärks dessa gåvor

för respektive kategori vid registrering i Hjärnfondens insamlingssystem. Förändring av ändamålsbestämda medel redovisas i eget kapital rapporten.

Den totala insamlingen under 2017 uppgick till 140,4 mkr (93,0). Det var återigen ett framgångsrikt insamlingsår och jämfört med föregående år ökade alla typer av givande. Ökningen av insamlade medel var ett direkt resultat av omfattande insamling som bland annat innefattade fler insamlingsbrev, erbjudanden om månadsgivande i direkta kontakter på gatorna (Face-2-Face), telefonkontakter, donatorsträffar och andra proaktiva aktiviteter.

Under året har Svenska Postkodlotteriet gett ett stöd på 15 Mkr men även olika typer av företag har gett ett betydande stöd. Företagen bidrar till Hjärnfondens båda ändamål; forskning samt att öka kunskapen om hjärnan. Företagen har stort engagemang för Hjärnfondens mål och vision och engagemanget sprids till medarbetare, kunder och leverantörer.

Främjandet av Hjärnfondens ändamål

Forskningsstöd
Hjärnfondens strategi är att låta forskarna i öppen konkurrens söka medel ur fonden. Forskningsbidragen fördelas efter skriftlig ansökan och bedömningen av vilka ansökningar som ska beviljas följer en noga utarbetad process, där Hjärnfondens Vetenskapliga nämnd säkerställer att Hjärnfondens medel finansierar de bästa projekten, oavsett inriktning.

Det avgörande vid bedömningen är kvalitet, vilket betyder att alla projekt konkurrerar med varandra oberoende av forskningsområde. Projekt med nytänkande och originalitet premieras.

Hjärnfonden stöder forskningen på två olika sätt:
- Postdoktorala stipendier.
- Ett- eller tvååriga forskningsbidrag om 500 000 kronor till etablerade forskargrupper som bedriver neurovetenskaplig forskning och är verksamma vid svenska universitet och högskolor.

Stipendier
Postdoktorala stipendier riktar sig till nyligen disputerade forskare med olika bakgrund. Från och med år 2016 är målet att stipendierna skall vara tvååriga. Tidigare var de företrädesvis ettåriga. Stipendierna skapar förutsättningar för fortsatt forskning, antingen i Sverige eller utomlands. Stipendiesumman, för de som beviljats stipendium under år 2017 uppgår till 300 000 kronor/år (300 000/år).

Under år 2017 har Hjärnfonden finansierat 11 (18) postdoktorala forskarstipendiater med sammanlagt 6,3 mkr (8,4). Detta stöd har gjort det möjligt för dessa nyligen disputerade unga forskare, att fortsätta sin forskarutbildning, ofta genom utomlandsvistelse, i syfte att uppnå docentkompetens och möjlighet till fortsatt självständig forskning.

Hjärnfondens stipendiater representerar också den breda ämnesmässiga profil som kännetecknar svensk hjärnforskning. Exempel på områden som blivit belysta av de postdoktorala projekten 2017 är Alzheimers sjukdom, ALS, Parkinson, smärta, biopolära sjukdomar och traumatisk hjärnskada.

Samtliga projekt som erhållit stipendier presenteras på Hjärnfondens webbplats.

Forskningsbidrag
Forskningsbidrag vänder sig till etablerade forskargrupper som bedriver neurovetenskaplig forskning och är verksamma vid svenska universitet och högskolor. Forskningsbidragen kan vara ett- eller tvååriga och uppgår till 500 000 kronor/år.

Under 2017 beviljades 68 (85) bidrag, varav 23 (22) var 2-åriga. Totalt beviljade Hjärnfonden forskningsbidrag om 47,3 mkr (54,3) till avancerad hjärnforskning under året.

Totalt inkom 283 (256) ansökningar, huvudsakligen från seniora forskare inom neurovetenskapens olika fält.

Exempel på områden inom vilka projekt beviljats: Alzheimers sjukdom, Barnhjärnan, MS, beroendesjukdomar, stroke, epilepsi, Parkinsons sjukdom, Migrän, ALS, Huntington och depression.

Samtliga projekt som erhållit forskningsbidrag presenteras på Hjärnfondens webbplats.

Information
2017 var ett år med hög aktivitet inom Hjärnfondens informationsändamål. Ett stort antal informationsbrev har skickats ut under året. Hjärnfondens årliga kunskapsdag Hjärnans Dag lockade runt 900 personer. Gratisannonsering, PR-satsningar, stor aktivitet på sociala media och spridning av rörliga filmer är fler exempel på informationssatsningar under året. Att öka kunskapen om hjärnan och dess sjukdomar, skador och funktionsnedsättningar är en viktig uppgift. Men också att minska den stigmatisering som finns kring många av hjärnans diagnoser. Genom ett samhällsengagemang och påverkansarbete vill vi förbättra situationen för många drabbade. Det har Hjärnfonden gjort genom informationskampanjer kring NPF, dvs neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, stressrelaterad ohälsa, demens och Alzheimers sjukdom.

Under året har Hjärnfonden fortsatt skapa engagemang kring barn och ungdomar som lever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och deras rätt till en fullgod skolgång. Hjärnfonden har skapat uppmärksamhet om behovet av att förbättra stödet och skolmiljön för elever med funktionsnedsättning. En digital kampanj lanserades, #FrågaBarnen, som fick stort genomslag och samlade lite drygt 600 berättelser från barn och föräldrar med önskemål om en bättre skolmiljö. Berättelserna lämnades över till Utbildningsdepartementet i augusti tillsammans med krav på:

- En bred nationell utbildningssatsning med kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, för alla lärare, rektorer och annan skolpersonal.
- Kompetenshöjning på ledningsnivå. Rektorer har en avgörande betydelse för att det finns tid, resurser och rutiner för bedömning, beslut om stöd, genomförande och uppföljning av barnens behov.
- Anpassa lokaler och lärmiljö i skolan utifrån elevens behov. Skolmiljön är grundläggande för att alla elever ska nå sin fulla potential i sitt lärande och i sin utveckling,
- Krav på att individuella planer med anpassade insatser för alla elever med NPF eller andra svårigheter mer kontinuerligt följs upp så att de når längre i sin kunskapsutveckling.

Hjärnfonden har under året också påbörjat ett informations- och påverkansarbete som handlar om ett stort samhällsproblem, nämligen den ökade ohälsosamma stressen. Stressrelaterad ohälsa orsakar flest sjukskrivningar i Sverige idag och den drabbade som inte bara kämpar med att få sin hälsa tillbaka möter också på många problem i form av oförståelse från vården, arbetsgivare och Försäkringskassan. Hjärnfonden har spridit information om varningssignaler och hur du kan förebygga ohälsosam stress. Ett av målen i påverkansarbetet är att påverka politiker och beslutsfattare kring kvinnlig stress som är en av vår tids största jämlikhetsproblem. Det övergripande målet är att skapa synlighet och engagemang, sprida kunskap samt hitta strukturella lösningar som syftar till att minska den stressrelaterade ohälsan, förändra attityderna och förbättra rehabiliteringen.

Yngre demenssjuka är en bortglömd grupp. I Sverige uppskattas omkring 9 000 svenskar under 65 år lida av en demenssjukdom, vissa kan drabbas redan vid 30 års ålder. Att få en demensdiagnos när man står mitt i livet med barn, familj och försörjningsansvar, ställer livet på ända. Många känner sig övergivna av vården. Hjärnfonden har lyft frågan om tydligare riktlinjer hur man ska lägga upp vård och omsorg för den här eftersatta gruppen.

Finansiella instrument

Hjärnfondens tillgångar hanteras utifrån en av styrelsen beslutad och godkänd placeringspolicy, vilken reviderades under 2017. Hjärnfonden har en placeringsinriktning där en majoritet av tillgångarna i ett normalläge ska vara placerade i räntebärande tillgångar, medan övrigt kapital är placerat i aktierelaterade tillgångsslag.

Aktierisk omfattar aktiekursrisk, likviditetsrisk samt motpartsrisk. Med aktiekursrisk avses risken för värdeminskning på grund av förändringar i kurser på aktiemarknaden. I syfte att begränsa och kontrollera de risker som är förknippade med värdepappersförvaltning har styrelsen i placeringspolicyn fastställt de ramar som skall gälla för placeringar i aktier och aktierelaterade instrument som t ex aktiefonder. Regler är också antagna som avgör med vilka motparter affärer kan göras. Placeringsresultatet, motparter och likviditet följs löpande upp på stiftelsens styrelsesammanträden. Hjärnfondens kapital förvaltas till största delen diskretionärt av en extern part, vilket innebär att Hjärnfonden ej själv fattar de löpande placeringsbesluten utan överlåtit detta åt förvaltaren. Förvaltaren har att förhålla sig till den av styrelsen beslutade placeringspolicyn.

Marknadsvärdet av innehavet av långfristiga värdepapper uppgick vid årets slut till 80 mkr (59). Vid årets slut var fördelningen, beräknad på marknadsvärdet, 57 (52) procent räntebärande tillgångar respektive 43 (48) procent i aktierelaterade tillgångar.

Resultat och ställning

Tack vare gåvor från många engagerade privatpersoner och företag kunde Hjärnfonden 2017 samla in 140,4 mkr (93,0) till livsviktig forskning och information om hjärnan. Testamentsgåvor ökade med 189 procent (-54) och övrig insamling ökade med 30 procent (13,6).

Under året har Hjärnfonden fördelat 87,3 mkr (77,2) till ändamålen, forskning och information, där forskningskostnader uppgick till 53,2 mkr (63,7) och kostnaderna för informationsändamålet uppgick till 34,1 mkr (13,5).

Flerårsöversikter

Kostnadsfördelning, %	2017	2016	2015	2014	2013
Administrationskostnader/ Verksamhetsintäkter	2	3	3	3	3
Insamlingskostnader/ Verksamhetsintäkter	11	27	20	13	15
Ändamålskostnader/ Verksamhetsintäkter	62	83	99	65	56

Sammanställning i 3-årsperioder Ändamålsuppfyllelse	2015–2017	2014–2016	2013–2015	2012–2014	2011–2013
Verksamhetsintäkter, mkr	330	300	272	228	174
Ändamålskostnader, mkr	260	244	203	162	143
Ändamålskostnader/ Verksamhetsintäkter, %	79	81	75	71	82

Flersårsöversikten är upprättad i enlighet med Svensk Insamlingskontrolls definitioner.

Kommentarer till årets resultat och nyckeltal
Enligt Svensk Insamlingskontrolls regler ska minst 75 procent av insamlade medel under en treårsperiod delas ut till ändamålen. För den senaste treårsperioden har 79 procent fördelats till ändamålen.

Information om Hjärnfonden
Hjärnfonden står under tillsyn av Länsstyrelsen i Stockholms län och är innehavare av 90-konto och står därmed även under tillsyn av Svensk Insamlingskontroll.

Hjärnfonden, org nr 802017-8664, har sitt säte i Stockholm.

Hjärnfonden har bankgironummer 901-1255, plusgironummer 90 11 25-5 och swishnummer 123 - 901 12 55.

Hjärnfonden är medlem i FRII – Frivilligorganisationernas Insamlingsråd. För information om FRII:s rekommendationer och etiska regler – se FRII:s hemsida frii.se.

Hjärnfonden följer FRII:s kvalitetskod och har upprättat en effektrapport. Effektrapporten för Hjärnfonden finns bland annat tillgänglig på Hjärnfondens webbplats hjarnfonden.se.

Resultaträkning

Tkr	Not	2017	2016
Verksamhetsintäkter	2	140 417	92 978
Verksamhetskostnader	3, 4		
Ändamålskostnader	5	-87 290	-77 212
Insamlingskostnader	6	-16 119	-25 461
Administrationskostnader	7	-2 480	-2 753
Verksamhetsresultat		**34 528**	**-12 448**
Resultat från finansiella investeringar			
Resultat från värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar	8	2 380	504
Ränteintäkter och liknande resultatposter		2	2
Räntekostnader		0	-7
Summa resultat från finansiella investeringar		**2 381**	**499**
Resultat efter finansiella poster		**36 910**	**-11 949**
Skatt på årets resultat	9		**-420**
Årets resultat		**36 910**	**-12 369**
Förändring av ändamålsbestämda medel			
Årets resultat enligt resultaträkningen (se ovan)		36 910	-12 369
Avsättning till ändamålsbestämda medel		-24 512	-20 039
Nyttjande av ändamålsbestämda medel		20 707	17 046
Kvarstående belopp för året/balanserat kapital		**33 105**	**-15 362**

Balansräkning

Tkr	Not	2017-12-31	2016-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för programvara	10	192	
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	11	12	23
Finansiella anläggningstillgångar			
Långfristiga värdepappersinnehav	12	85 939	66 564
Summa anläggningstillgångar		**86 143**	**66 587**
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar			1
Kortfristiga fordringar		294	516
Fastigheter avsedda för försäljning	13		400
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	14	614	406
Summa kortfristiga fordringar		**908**	**1 323**
Kassa och bank		31 903	12 943
Summa omsättningstillgångar		**32 811**	**14 266**
SUMMA TILLGÅNGAR		**118 954**	**80 853**
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital		420	420
Ändamålsbestämda medel		11 094	7 289
Balanserat kapital		71 458	38 353
Summa eget kapital		82 972	46 062
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		1 651	1 185
Beslutade ej utbetalade stipendier/forskningsbidrag	15	26 287	31 527
Aktuella skatteskulder			380
Övriga kortfristiga skulder		267	245
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	16	6 000	
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	17	1 777	1 454
Summa kortfristiga skulder		**35 982**	**34 791**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**118 954**	**80 853**

Förändring av eget kapital

Tkr	Stiftelse-kapital	Eberts fond	Ändamåls-best. medel	Balanserat kapital	Totalt eget kapital
Ingående balans 2017-01-01	**20**	**400**	**7 289**	**38 353**	**46 062**
Ändamålsbestämt av givaren	–	–	24 512	-24 512	–
Utnyttjande	–	–	-20 707	20 707	–
Årets resultat	–	–	–	36 910	36 910
Eget kapital 2017-12-31	**20**	**400**	**11 094**	**71 458**	**82 972**

En specifikation över ändamålsbestämda medel finns i not 18.

Noter

Not 1. Redovisnings- och värderingsprinciper

Hjärnfondens redovisnings- och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen, BFNAR 2012:1 (K3) och FRIIs Styrande riktlinjer för årsredovisning. Principerna är oförändrade jämfört med föregående räkenskapsår.

Hjärnfondens intäkter
Intäktsredovisning
Intäkter redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas. Intäkter i form av gåvor och bidrag intäktsförs som huvudregel när gåvan sakrättsligt är genomförd. Om ett bidrag avser en bestämd tidsperiod periodiseras bidraget över denna period.

Gåvor
Gåvor redovisas som huvudregel som intäkt när de erhålls.

En gåva som intäktsförts redovisas antingen som en tillgång eller en kostnad beroende på om gåvan förbrukas direkt eller inte. Gåvor som Hjärnfonden avser att stadigvarande bruka i verksamheten redovisas som anläggningstillgångar. Övriga gåvor redovisas som omsättningstillgångar.

Gåvor värderas som huvudregel till verkligt värde.

I de fall Hjärnfonden lämnar en ersättning för att erhålla gåvan minskas gåvans värde med ersättningen.

Som gåvor inkluderas mottagna gåvor från allmänheten, företag, organisationer, samfund, privata och ideella fonder och stiftelser samt sponsring.

Med gåva och testamente avses tillgång som lämnats utan krav på ekonomisk motprestation.

Bidrag
Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget har uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess att villkoren för att erhålla bidraget uppfylls.

Bidrag som erhållits för att täcka vissa kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett att täcka. Bidrag som hänför sig till en anläggningstillgång minskar anskaffningsvärdet.

Erhållna bidrag värderas till det verkliga värdet av den tillgång som organisationen fått eller kommer att få.

Hjärnfondens kostnader
Verksamhetskostnader
Hjärnfondens kostnader delas upp i ändamåls-, insamlings- och administrationskostnader. Fördelning görs i enlighet med Svensk Insamlingskontrolls anvisningar. Detta innebär att kostnader som har ett direkt samband med ändamålsuppfyllelse eller insamling redovisas under respektive kostnadsslag. I fall det finns gemensamma kostnader i form av t. ex lokaler och personal sker en fördelning på de olika kostnadsslagen efter skälig grund. Kostnad som varken bedöms vara hänförlig till ändamålet eller insamling redovisas som administrationskostnad. Kostnad för forskningsbidrag och stipendier bokförs när beslut om tilldelning sker och Hjärnfonden förpliktigat sig att utge bidrag eller stipendier.

Leasing
Alla leasingavtal redovisas som operationella, dvs leasingavgiften redovisas linjärt över leasingperioden.

Ersättning till anställda
Ersättningar till anställda i form av löner, sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster.

Eftersom alla pensionsförpliktelser klassificeras som avgiftsbestämda redovisas en kostnad det år pensionen tjänas in.

Inkomstskatt
Hjärnfonden har ett allmännyttigt ändamål och är därmed inskränkt skattskyldig, vilket innebär att stiftelsen inte är skattskyldig för verksamhetsintäkter och kapitalintäkter. När stiftelsen erhåller rörelseinkomster är dock dessa skattepliktiga.

Tillgångar och skulder
Tillgångar, skulder och avsättningar värderas till anskaffningsvärde om inget annat anges nedan.

Anläggningstillgångar
Materiella och immateriella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar enligt plan. Avskrivning görs systematiskt över den bedömda nyttjandeperioden. Härvid tillämpas följande avskrivningstider:

Balanserade utgifter för CRM-system	*5 år*
Inventarier	*5 år*

Finansiella tillgångar

Vid anskaffningstidpunkten värderas finansiella tillgångar till anskaffningsvärde med tillägg för direkta transaktionsutgifter.

Tillgångar, framför allt fastigheter, aktier och andra värdepapper, som doneras till Hjärnfonden värderas till verkligt värde vid gåvotillfället. Gåvan bokas som en omsättningstillgång om tillgången ska avyttras snarast möjligt. Om syftet är att behålla tillgången redovisas den som materiell eller finansiell anläggningstillgång. Intäkten som uppstår vid värderingen till marknadsvärde redovisas bland Hjärnfondens intäkter.

I den mån det uppkommer en realisationsvinst/-förlust vid avyttringen redovisas denna också i posten Gåvor om tillgången avyttras kort efter att gåvan erhållits. Om gåvan är av finansiell karaktär och Hjärnfonden väntat med försäljningen i avsikt att erhålla ett bättre pris redovisas realisationsresultatet som en finansiell post.

Aktier och andelar
Aktier och andelar värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde (marknadsvärde).

Aktier och andelar som erhållits genom testamente eller gåva värderas till verkligt värde (ofta börskursen) vid gåvotillfället.
Alla tillgångar som innehas för riskspridning anses ingå i en värdepappersportfölj och betraktas därmed som en post vid värdering enligt lägsta värdets princip respektive vid nedskrivningsprövning.

Fordringar
Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Ändamålsbestämda medel
I posten ändamålsbestämda medel i eget kapital redovisas ännu inte förbrukade gåvor och andra ändamålsbestämda medel. Se även eget-kapital rapporten.

Skuld för erhållna ej nyttjade bidrag
I de fall organisationen erhållit bidrag men ännu inte uppfyllt villkoren redovisas en skuld.

Skuld för beslutade ej utbetalda bidrag
I de fall Hjärnfonden fattat beslut om utbetalning av forskningsanslag/stipendier och meddelat mottagaren men inte verkställt utbetalningen redovisas detta belopp som en kortfristig skuld.

Not 2. Gåvor och bidrag

Gåvor som redovisats i resultaträkningen, Tkr	2017	2016
Insamlade medel		
Allmänheten	88 591	68 639
Företag	1 269	2 000
Svenska Postkodlotteriet	15 000	10 000
Testamenten	35 548	12 312
Övriga verksamhetsintäkter	9	27
Summa	**140 417**	**92 978**
Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen		
Annonser	3 500	2 300

Det är svårt att värdera vissa gåvor. För Hjärnfondens del gäller detta till största del annonsering. För att ge en förenklad bild av dess gåvor har ovanstående värden schablonmässigt beräknats. Den största delen av dessa belopp utgörs av utökad exponering i media (så kallade pluggannonser) i mån av plats, en mindre del utgör rena erhållna rabatter på kostnaden.

Utöver detta har Hjärnfonden främst erhållit hjälp från föreläsare.

Not 3. Leasingavgifter

Tkr	2017	2016
Framtida leasingavgifter förfaller enligt följande:		
Inom 1 år	798	786
1 – 5 år	1 108	1 861
Summa	**1 906**	**2 647**

Avtalet om lokalhyra sträcker sig till och med maj 2020. Hjärnfonden leasar framförallt kontorslokaler och annan kontorsutrustning. Kostnadsförda leasingkostnader uppgår till 927 Tkr (789).

Not 4. Löner, andra ersättningar och sociala kostnader samt medelantal anställda

Tkr	2017	2016
Löner och andra ersättningar:		
Styrelse		
Vetenskapliga nämnden	470	523
Generalsekreterare	913	792
Övriga anställda	6 453	5 045
Totala löner och ersättningar	**7 836**	**6 360**
Sociala kostnader	3 720	2 656
(varav pensionskostnader inkl löneskatt)	1 279	809

Av pensionskostnaderna avser 434 tkr (240) generalsekreteraren. Medelantalet anställda har under året uppgått till 14 (11) varav 10 (9) kvinnor. Könsfördelning i styrelsen på balansdagen: 3 (2) kvinnor och 4 (4) män. Könsfördelning i ledningen på balansdagen: 1 (1) kvinna och 1 (1) man.

Not 5. Ändamålskostnader

Tkr	2017	2016
Forskning		
Under året beslutade stipendier	6 300	8 400
Återförda bidrag / stipendier	-1 050	-249
Bidrag till forskningsprojekt	47 250	54 809
Kostnader för Vetenskapliga nämnden	736	716
Summa	**53 236**	**63 676**
Information		
Kommunikationsaktiviteter	26 427	9 919
Personalkostnader	6 370	2 988
Övriga externa kostnader (IT, hyra, telefon, porto mm)	1 257	629
Summa	**34 054**	**13 536**
Summa ändamålskostnader	**87 290**	**77 212**

Not 6. Insamlingskostnader

Tkr	2017	2016
Tryck och marknadsföring	10 842	19 778
Personalkostnader	4 018	3 981
Övriga externa kostnader (IT, hyra, telefon, tackbrev mm)	1 259	1 702
Summa	**16 118**	**25 461**

Not 7. Administrationskostnader

Tkr	2017	2016
Personalkostnader	1 070	1 423
Externa kostnader (IT, hyra, revision, mm)	1 410	1 330
Summa	**2 480**	**2 753**

Not 8. Resultat från värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar

Tkr	2017	2016
Utdelningar	343	350
Realisationsresultat vid försäljningar, netto	2 037	154
Summa	**2 380**	**504**

Not 9. Skatt på årets resultat

Tkr	2017	2016
Skatt på rörelseinkomster för år 2014 och 2015		420

Not 10. Immateriella anläggningstillgångar

Tkr	2017	2016
Balanserade utgifter för CRM- system		
Ingående anskaffningsvärden		
Årets aktiverade utgifter	192	
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**192**	**0**
Ingående avskrivningar		
Utgående ackumulerade avskrivningar	**0**	**0**
Utgående restvärde enligt plan	**192**	**0**

Not 11. Inventarier

Tkr	2017	2016
Ingående anskaffningsvärden	431	431
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**431**	**431**
Ingående avskrivningar	-409	-395
Årets avskrivningar	-10	-13
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-419**	**-408**
Utgående restvärde	**12**	**23**

Not 12. Långfristiga värdepappersinnehav

Tkr	2017	2016
Ingående anskaffningsvärde	66 564	95 211
Årets anskaffningar	62 540	29 021
Årets försäljningar	-43 166	-57 668
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	**85 938**	**66 564**
Bokfört värde fördelat på tillgångsslag		
Aktierelaterade värdepapper	26 481	22 591
Ränterelaterade värdepapper	59 457	43 974
Summa	**85 938**	**66 565**
Marknadsvärden fördelat på tillgångsslag		
Aktierelaterade värdepapper	34 422	28 444
Ränterelaterade värdepapper	60 290	44 854
Summa	**94 712**	**73 298**

Placeringar i värdepapper sker i allt väsentligt i ränte- och aktiefonder baserat på Hjärnfondens placeringspolicy som styrelsen vid var tid beslutat om.

Not 13. Kortfristiga tillgångar till försäljning

Tkr	2017	2016
Fastighet till försäljning		400
Summa	**0**	**400**

2016 års värde avser fastigheter som erhållits som testamentsgåva.

Not 14. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Tkr	2017	2016
Förutbetalda hyror	64	192
Övriga poster	550	214
Summa	**614**	**406**

Not 15. Beslutade ej utbetalda stipendier/forskningsbidrag

Tkr	2017	2016
Tidigare år beslutade ännu ej utbetalade stipendier	3 487	793
Under året beslutade stipendier	6 300	8 400
Beslutade bidrag till forskningsprojekt	16 500	22 334
Summa	**26 287**	**31 527**

Not 16. Skuld erhållna ej nyttjade bidrag

Postkodföreningen beviljade Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden ett projektbidrag om 6 Mkr vilket inbetalades i slutet av december 2017. Projektet ”Kvinnors stress: en ojämlik och ’onödig folksjukdom’ ” skall löpa under åren 2018–2019.

Not 17. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Tkr	2017	2016
Personalrelaterade kostnader	1 025	552
Övriga poster	752	902
Summa	**1 777**	**1 454**

Not 18. Ändamålsbestämda medel

Tkr	2017	2016
Adhd	134	
Hjärntumör	3 453	3 393
Barnhjärnan		114
Stroke	3 434	207
Migrän	121	
Traumatisk hjärnskada	2 175	1 017
ALS	527	670
Epilepsi	883	1 611
Sömn	210	210
Övriga forskningsområden	157	67
Summa	**11 094**	**7 289**

Stockholm 2018-04-23

Peter Thelin
Ordförande

Fredrik Adolfsson

Lars Bergman

Susanne Hobohm

Else Ingeborn

Lars Olson

Louise Westerberg
Vice ordförande

Vår revisionsberättelse har lämnats 2018-04-27

Ulrika Granholm Dahl
Auktoriserad revisor

Jenny Granell
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden, org.nr 802017-8664

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Det är styrelsen som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av separat avgiven Årsberättelse för 2017 (men innefattar inte årsredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna).

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi,

förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Insamlingsstiftelsen Hjärnfonden för år 2017.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Ulrika Granholm Dahl
Auktoriserad revisor

Jenny Granell
Auktoriserad revisor

Stockholm 27 april 2018

Hjärnfonden

Hjärnfonden, Riddargatan 17 A, 114 57 Stockholm
08-40 60 800, hjarnfonden.se, facebook.com/hjarnfonden

Givarservice: 020–523 523
Plusgro: 90 11 25–25
Bankgiro: 901–1255

90 KONTO | SVENSK INSAMLINGS KONTROLL